

Time: 3 Hours

Marks: 100

Please check whether you have got the right question paper.

- N.B. : 1. All questions are compulsory.
2. Figures to the right indicate maximum marks.

Q1. Objective Questions:

A) Choose the correct answer from the options given below (any ten): (10 Marks)

1. _____ of management are different categories created for smooth functioning.
(Levels , Skills , None of these)
2. The word gang-plank is associated with _____
(Scalar chain , Equity , Remuneration)
3. Dimensions of Management were designed by _____.
(Elton Mayo , William Stanton , Peter Drucker)
4. Planning is a _____ looking activity
(forward, backward, downward)
5. In _____ objectives are set jointly by the management and the employees.
(MBE , MBA , MBO)
6. Game theory is used in _____ situations.
(dynamic, static, competitive)
7. Appropriate span of management _____ team spirit.
(improves , discourages , destroys)
8. Departmentation _____ division of work and specialization.
(opposes , facilitates , discourages)
9. Virtual organisation is a _____ network between different companies.
(traditional , mid-term , temporary)
10. _____ is an end function of Management.
(Planning, Organising, Controlling)
11. _____ is a psychological process.
(Communication, Motivation, Controlling)
12. _____ style of leadership involves management by emotions.
(Bureaucratic , Neurocratic, Democratic)

B) State whether the following statements are True or False (any ten): (10 Marks)

1. Lower level managers need more of conceptual skills than technical skills.
2. Planning refers to organizing and grouping of activities.
3. Lack of unity of command creates confusion and misunderstanding in the organization.
4. Alternative plan is a type of standby arrangement.
5. Management By Objective was propounded by Peter Drucker.
6. Probability theory is a programmed technique of organizing.
7. Line and staff conflicts are possible in line and staff organisation.
8. Informal organisation can be shown in a structured chart form.
9. Delegation means assigning work to subordinates and giving them authority to perform it.
10. PERT is an analytical technique of controlling.
11. Motivation increases employee turnover.
12. Leadership is possible without followers.

Q 2. Answer any two of the following:

(15 Marks)

- a) Define Management. Explain the functions of management in brief.
- b) Discuss the Contributions of Scientific Management Theory.
- c) Explain the significance of Indian Ethos in Management.

Q 3. Answer any two of the following:

(15 Marks)

- a) Define Co-ordination and explain its importance.
- b) What are the components of Management Information System?
- c) Explain the impact of Technology on Decision Making.

Q4. Answer any two of the following:

(15 Marks)

- a) What is Organising? Explain the steps involved in Organising.
- b) Discuss the factors influencing Span of Management

Q. P. Code: 23777

c) Distinguish between Centralization and De-centralization.

Q.5 Answer any two of the following:

(15 Marks)

(a) Explain the various Barriers to effective Communication.

(b) What are the various qualities that a good Leader should possess?

(c) Explain the steps involved in Controlling process.

Q6. Answer any four Short Notes:

(20 Marks)

- i) Elton Mayo's Hawthorne Experiments.
- ii) Management by Objective
- iii) Matrix Organisation
- iv) Delegation of Authority.
- v) Importance of Communication
- vi) Bureaucratic style of leadership

[वेळ: ३ तास]

[गुण: १००]

Please check whether you have got the right question paper.

- सूचना: १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.
३) मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका प्रमाण मानावी.

प्र.१ अ) खालील दिलेल्या पर्यायांमधून योग्य उत्तर लिहा. (कोणतेही दहा)

(१०)

- १) व्यवस्थापनासंबंधी _____ हे कामकाज सुरळीतपणे पार पाडण्यासाठी केलेले विविध भाग आहे.
(पातळ्या, कौशल्ये, कोणतेच नाही)
- २) कामगारांची फळी (GANG PLANK) हा शब्द _____ संबंधित आहे.
(सत्ता सोपान, समानता, वेतन)
- ३) व्यवस्थापनाची परिमाणे _____ यांनी तयार केली.
(एल्टन मेयो, विल्यम स्टॅन्टन, पिटर ड्रुकर)
- ४) नियोजन हा _____ पाहणारा उपक्रम आहे.
(पुढे, मागे, खाली)
- ५) _____ मध्ये व्यवस्थापन व कर्मचारी एकत्रपणे उद्दिष्टे ठरवतात.
(MBE, MBA, MBO)
- ६) खेळ सिद्धांत _____ परिस्थितीमध्ये वापरतात.
(गतिमान, स्थिर, स्पर्धात्मक)
- ७) योग्य नियंत्रण कक्षा संघ भावनेत _____ करतात.
(सुधारणा, परावृत्त, नाश)
- ८) विभागीकरण हे कामाच्या विभागीस व विशेषीकरणास _____ करते.
(विरोध, सुलभ, परावृत्त)
- ९) आभासी संघटन हे विविध कंपन्यांचे _____ जाळे आहे.
(पारंपारिक, मध्यकालावधी, तात्पुरते)
- १०) _____ हे व्यवस्थापनाचे शेवटचे कार्य आहे.
(नियोजन, संघटन, नियंत्रण)
- ११) _____ ही मानसिक प्रक्रिया आहे.
(संदेशवहन, अभिप्रेरणा, नियंत्रण)
- १२) नेतृत्वाच्या _____ शैलीमध्ये भावनांनी व्यवस्थापन होते.
(नोकरशाही, भावनिक, लोकशाही)

- प्र.१ ब) खालील विधाने चूक अथवा बरोबर ते सांगा. (कोणतीही दहा) (१०)
- १) कनिष्ठ पातळीतील व्यवस्थापकांना तांत्रिक कौशल्यांपेक्षा संकल्पना कौशल्ये अधिक गरजेची असतात.
 - २) नियोजन म्हणजे संघटन व उपक्रमांचे गट करणे होय.
 - ३) आदेशातील एकवाक्यतेच्या अभावामुळे संघटनेमध्ये गोंधळ व गैरसमज निर्माण होतात.
 - ४) पर्यायी नियोजन ही उभी केलेली दुसरी व्यवस्था असते.
 - ५) उद्दिष्टपूर्ती साठी व्यवस्थापन हे पीटर ड्रकर ने सुचवले होते.
 - ६) संभाव्य निर्णय सिद्धांत हे संघटनेचे सुनियोजित तंत्र आहे.
 - ७) रेखा व कर्मचारी मतभेद हे रेखा व कर्मचारी संघटनेत शक्य असतात.
 - ८) अनौपचारिक संघटन हे संरचित तक्ता रुपामध्ये दाखवता येते.
 - ९) अधिकार प्रदान म्हणजे कनिष्ठांना काम देणे व त्यांना ते पूर्ण करण्यासाठी अधिकार देणे.
 - १०) PERT हे नियंत्रणाचे विश्लेषणात्मक तंत्र आहे.
 - ११) अभिप्रेरणे मुळे कर्मचारी सोडून जाण्याचे प्रमाण वाढते.
 - १२) अनुयायांशिवाय नेतृत्व शक्य आहे.

- प्र.२ खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (१५)
- अ) व्यवस्थापनाची व्याख्या द्या. व्यवस्थापनाची कार्ये थोडक्यात स्पष्ट करा.
 - ब) शास्त्रीय व्यवस्थापन सिद्धांताच्या योगदानावर चर्चा करा.
 - क) व्यवस्थापनातील भारतीय संस्कृतीच्या गुण विशेषांचे महत्त्व स्पष्ट करा.

- प्र.३ खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (१५)
- अ) समन्वयाची व्याख्या द्या व त्याचे महत्त्व स्पष्ट करा.
 - ब) व्यवस्थापन माहिती प्रणालीचे घटक कोणते आहेत त्याची चर्चा करा.
 - क) तंत्र ज्ञानाचा निर्णय प्रक्रियेवरील परिणाम स्पष्ट करा.

- प्र.४ खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (१५)
- अ) संघटन म्हणजे काय? संघटन प्रक्रियेतील टप्पे स्पष्ट करा.
 - ब) नियंत्रण कक्षेवर परिणाम करणाऱ्या घटकांची चर्चा करा.
 - क) केंद्रीकरण व विकेंद्रीकरण यातील फरक लिहा.

- प्र.५ खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (१५)
- अ) प्रभावी संदेश वहनातील विविध अडथळे स्पष्ट करा.
 - ब) चांगल्या नेतृत्वाकडे कोणते वेगवेगळे गुण आवश्यक आहेत?
 - क) नियंत्रण प्रक्रियेतील पायऱ्या स्पष्ट करा.

प्र.६ थोडक्यात टीपा द्या. (कोणत्याही चार)

(२०)

- १) एल्टन मेयोचे हॉश्रॉन प्रयोग
- २) उद्दिष्टपूर्ती साठी व्यवस्थापन
- ३) मॅट्रिक्स संघटन
- ४) अधिकार प्रदान
- ५) संदेश वहनाचे महत्त्व
- ६) नोकरशाही शैलीचे नेतृत्व
